

STATSMINISTER ODVAR NORDLIS TALE VED HANS MAJESTET
KONG OLAV V's 75 ARS FØDSELSDAG 2. JULI 1978

Deres Majestet, Kjære Konge,

Jeg vet at Deres Majestet har en imponerende hukommelse. Ikke for å sette denne på noen provoserende prøve, men jeg regner med at Deres Majestet husker en vintermanøver på Hedemarken i 1936.

Sammen med Deres far inspiserste De den gangen de avdelinger som deltok i denne.

Det ville ikke forundre meg om De i dag kunne rekapitulere en rekke detaljer som for lengst har gått ut av mitt minne.

Jeg ser heller ikke bort fra at De husker flokker med

- 2 -

nysgjerrige skoleunger som hadde møtt opp både for å se militæravdelingene, men selvfølgelig fremfor alt for å se vår Konge og Kronprins.

Det jeg imidlertid uten videre regner med at De ikke husker, er en storøyd 2. klassing som for første gang så så vel en konge som en kronprins i levende live.

Jeg vil gjerne her og nå komme med en betroelse overfor Deres Majestet.

For denne 2. klassing var det første møte med vår Konge og vår Prins en av livets første store skuffelser.

Arsaken er å finne i det forhold at gjennom Asbjørnsen og Moes sprudlende folkeeventyr og gjennom Werenskiolds geniale strek var det skapt et fantasibilde av så vel konger som prinser.

Det man så stemte ikke.

Derfor skuffelsen.

De så ut som to høyst vanlige mennesker. Det verste av alt, de gikk på ski.

I ettertid øyner vi sammenhengen.

I folkeeventyrenes fantasiverden var kongen skapt av og for norsk lynne.

Det som i barneårene kom til å stå som en skuffelse har senere blitt til det en har verdsatt høyst ved vårt kongehus. Nærheten til folket. Nettopp derved et sterkt samlende symbol for en demokratisk nasjon.

I historiebøkene våre finner vi en rekke såkalte store kongsnavn.

En samlet riket til ett, en annen kristnet det.

En forsvarte oss ved mot og besluttsomhet mot ytre

fiender.

En annen ble kjent og berømt for sin aggressive framferd mot fjerne og nære naboer.

Felles for dem alle var at det var med bruk av våpen og makt de utøvet den gjerning som siden har fått ord på seg for å være stor.

Kongemaktens oppgave i vår tid er ikke å herske.

En av dens altoverskyggende oppgave er å symbolisere nasjonens enhet.

Dette er en oppgave som på mange måter krever mer enn det personlige herskende kongedømmet.

Det krever klokskap, fasthet og stolthet.

Når vi leser vår politiske historie vil vi ganske snart se at det norske kongedømmet ikke er noen selvfølgelighet.

Det har stått til dels skarp strid også om dette grunnleggende spørsmål for hele vårt samfunnssystem.

Det er interessant å kunne slå fast på en slik bakgrunn at samtidig med at demokratiseringen av samfunnet har gått lengre og dypere har også kongedømmet styrket sin stilling som styreform i vårt land.

Dette er ikke en utvikling som mer eller mindre har gått tilfeldig.

Den sammenheng med de skiftende begivenheter som vår historie har bydd oss.

Den har fremfor alt sammenheng med menneskelig innsats.

Vi har hatt den lykke i vårt land å kunne se to store personligheter fylle kongeverdigheten i den tida vi har bygd opp vårt eget nasjonale kongedømmet etter unionsoppløsningen.

Deres Majestet har gjennom et stort og oppofrende livsverk spilt en avgjørende rolle i fasttømringen av Kongens posisjon som Norges konstitusjonelle overhode.

Deres Majestets livshistorie spenner samtidig over en periode fylt av dramatik, omveltninger og utvikling.

Fra det tidspunkt da brødrene Wrights fly så vidt løftet seg noen meter fra bakken og til vår tids måneferder ligger en teknologiens revolusjon til godt, men også til vondt.

Verden har blitt rikere, i alle fall visse deler av den. Den har blitt mindre, men den har også blitt så mye farligere.

Mulighetene, utfordringene, men også truslene går hånd i hånd.

Deres Majestet har sett to verdenskriger. De har sett depresjon og nød, men De har også sett samhold gangs arbeid og framgang.

Deres Majestet har sett det norske samfunn gjennom historiens kastvinder har utviklet seg fra én av Europas fattigste nasjoner til i dag én av verdens rikeste.

Det er godt arbeid i et stort nasjonalt fellesskap som har ført til dette.

På myndighetsdagen i 1924 sa Deres Majestet i en tale:

"Ser vi på tilstanden i vårt land for øyeblikket er det dessverre så at vi nordmenn i dag står mere splittet enn vi har gjort siden 1905."

Gjennom kamp og strid slo vi oss igjennom denne

perioden.

Vi lærte å leve sammen og å arbeide sammen som et solidarisk fellesskap.

Under krig, okkupasjon og undertrykkelse var dette en lekse vi måtte lære under forsakelser, lidelser og offer.

Men samtidig ble lærdommen solid og sammensveisende.

Gjennom krig og fred, gjennom kamp og arbeid har vi fått en fornyelse av den nasjonale enhet, fellesskapsfølelse og vilje til å løfte i flokk.

Gjennom den samme historiens utvikling har Deres Majestet stått frem som et symbol for disse verdiene.

Her ligger storheten i en manns livsverk.

I fjor kom det ut en bok om Deres Majestet.

I ord og bilder trer det frem et bilde av et levende

og stort menneske.

Ett av de mest gripende avsnitt i denne boken synes jeg å finne der hvor Deres Majestet gir uttrykk for hvordan det er å være blant de eldre i samfunnet.

Med tillatelse fra Deres Majestet vil jeg tillate meg å sitere fra denne delen av boken.

De sier og jeg siterer:

"Når jeg ser tilbake ser jeg landskapet jeg har gått igjennom. Men det er annerledes. Alle de store trærne er borte. Det virker som det er hildringer etter dem, men det er gjenskinnet inne i deg fra dem du har møtt og som har betydd noe i ditt liv. Det er lekekamerater du har hatt. Det er venner, det er dine egne. De er borte nesten alle. Fra hver og en av dem føler du at du har lånt litt lys,

likesom de selv står for deg ennå i et fjernt erindringslys."

Hvis jeg tør våge å antyde en tilføyelse til disse tankene, vil jeg tro at jeg også i Deres Majestets refleksjoner ser en takknemlighet overfor de verdier som vårt samfunn har skapt.

Det norske folket hilser i dag sin Konge på 75 års dagen. Mange har den glede å kunne knytte denne hilsen til personlige opplevelser og personlig bekjentskap eller vennskap med Kongen. Andre gir sin hilsen fra avstand, men med dyp aktelse og respekt for den statssjef som de føler som sin Konge, Folkekongen.

Regjeringens medlemmer legger i sin hilsen til Kongen også et takk for godt samarbeid. Vi møtes hver

uke rundt Kongens Rådsbord. Der møter vi Majesteten som alltid lojalt overfor Rikets Grunnlov og i dyp forståelse for kongemaktens plass i vårt demokrati er med og skaper den verdige rammen rundt våre beslutninger.

Jeg takker Kong Olav V for den innsats han gjør, og den betydning han har. For stabiliteten og styrken i vår statsform og vårt samfunn.

Jeg ønsker ham på vegne av oss alle mange gode dager i fortsatt interessert, aktivt og betydningsfullt arbeid.

Gratulerer med dagen.